

پرسش های جامع فارسی دهم انسانی (جهت دوره)

قلمرو زبانی (۷ نمره)

۱- معنی واژه های مشخص شده را بنویسید.

الف) کشانی بدو گفت بی بارگی   ب) عینک دور بیضی و دسته مفتولی

ج) دست معلم از وقب حیوان روان شد   د) از یال و غارب به زیر آمد

ه) تا چون بر رقعه من اطلاع یابد   و) در آگیری سه ماهی بودند دو حازم و یکی عاجز

ز) بادی که در زمانه بسی شمع ها بکشت   ح) تصویر سرتیپ را با ضمایم و تعلیقات کشید

ط) غوکان در آب و بهایم در بیشه   ی) بشد تیز رهام با خود و گبر

۲) هر یک از معانی آورده شده در گروه الف ، مربوط به یک لغت در ردیف ب است. معنی مربوط به هر کدام را برابر واژه مربوطه بنویسید. (یک لغت اضافه است)

الف) دهان- طریقه- آزاد- مشتاق- والی- حيله گر- چنبره گردن- رنجور- چالاک- بیان- یادداشت بر کتاب

ب) عامل- یله- نمط- هژیر- ستوه- تقریر- کام- مولع- کاید- آخره- گرده- تقریظ

۳- معنی های غلط برابر برخی لغات را پیدا کنید و درست آن را بنویسید

(بهیمه : چهارپایان)، (مصادره: تاوان دادن) ، (اوان: وقت و هنگام)، (مبتنی: ساخته شده) ، (زنگاری: سبز رنگ) ، (سودا گر: بازرگان) ، دمان : مهیب) ، (پدram : سرسبز و خرم) ، (وقاحت : سنگدلی) ، (کرای: کرایه)

۴) املای تعدادی از واژه های زیر نادرست آمده است. درست آن ها را بنویسید

« دست معلّم از وغب حیوان روان شد؛ فرود آمد. لب را به اشاره صورت داد. فک زیرین را پیمود و در آخوره ماند. ؛ این قصه، عجب ترین غصه هاست؛ زیرا که در میان دو ضد جمع بود. هم فرغت بود هم وصلت. ترّار گفت

که من مؤذن این مسجدم . لیکن خروس قالب حرکتی کرد نه مناسب حال درویشان. بر حریف مقلوب که تسلیم اختیار کرده، مخزول و نالان استرهام می کرد. میرزا مسیح خان، با وغار و طمعینه تصدیق می کرد و طرب خسرو را تهسین می کرد. «

۵- با توجه به معنی درست، املاهای چند واژه نادرست است، آن ها را بیابید و درستشان را بنویسید

(ورته : گرداب) ، (مستقنی : بی نیاز) ، (غرابت : خویشی) ، (حضيض : جای پست) (سخره : ریشخند) ،
عزم : قصد) ، (امارت کردن : آبادانی) ، (خزلان : پستی) ، (لعیمی : پستی) ، (رعب : ترس) ، (غایی : نهایی)

۶- با توجه به بیت زیر به پرسش ها پاسخ دهید.

« چون بگشایم ز سر مو شکن
ماه ببیند رخ خود را به من »

الف) بیت چند جمله دارد؟
ب) نقش « شکن » و « خود » چیست؟

ج) دو ترکیب اضافی پیدا کنید.
د) زمان و نوع فعل « بگشاید و ببیند » را بنویسید

ه) نهاد در مصراع اول و مصراع دوم کدام است؟
و) متمم ها را مشخص کنید

۷- زمان و نوع افعال زیر را بنویسید

رفته بودند - شکسته ایم - می دویدیم - برفتند - ببرند - همی روند - داریم می خوانیم - رفته باشد

۸- مضارع اخباری و ماضی استمرای فعل زیر را بر همان شخص بنویسید.

رفته بودید - خواهید پرسید

۹- هسته و وابسته ها را همراه با نوع وابسته (صفت یا مضاف الیه) مشخص کنید

غبطة بزرگ زندگانی - این روزگار لعنتی سخت - باغ شهر شیراز

۱۰- در عبارت های زیر چه قسمت از جمله حذف شده و نوع حذف را نیز بنویسید

الف: زنگ نقاشی ما بود و هوا نیز بسیار عالی
ب) نیکوخوا هزار بار بهتر از نیکورو

۱۱- نوع حرف (کاف) را در یکی از واژه ها تفاوت دارد. پیدا کنید.

الف) خورجینک   ب) اتاقتک   ج) مردک   د) دمک

۱۲- انواع حرف «واو» را در بیت زیر بنویسید و سپس بیت زیر را بر اساس الگوی عادی مرتب کنید.

«هر دو گون آهو گیا خوردند و آب   زین یکی سرگین شد و زان ، مشک ناب»

۱۳- نوع حذف را در دو گزینه زیر با توضیح بنویسید.

الف) به نام خداوند رنگین کمان   ب) دل فدای او شد و جان نیز هم

۱۴- در یکی از گزینه ها دو حرف اضافه برای یک متمم آمده، پیدا کنید و توضیح دهید. سپس زمان و نوع فعل در همان گزینه و نقش دستوری واژه آخر آن گزینه را نیز بنویسید.

الف) به رستم بر آن گه ببارید تیر   ب) تهمت بدو گفت بر خیره خیر

۱۵- نقش ضمائر متصل به کار رفته در گزینه های زیر را بنویسید

الف) ای صبح دم ببین کجا می فرستمت   ب) گفتمت چون در حدیثی گر توانی گوش داشت

ج) حسنت به اتفاق ملاحظت جهان گرفت   د) شعله دیدم سرکشی های توأم آمد به یاد

۱۶- در عبارت زیر کدام واژه در طی زمان دچار تحول معنایی شده و کدام واژه دو تلفظی است؟

بعد از راه طولانی به مجلس وزیر شدیم و او ما را در غایت مهربانی و محبت میزبانی کرد

۱۷- با توجه به بیت زیر به سؤالات پاسخ بدهید.

« این ها دلاوران صف شکنی هستند که دل شیطان را از رعب و وحشت می لرزانند»

الف) جمله پیرو پایه را مشخص کنید   ب) نوع حرف واو و مفعول جمله دوم چیست؟

ج) زمان و نوع فعل جمله دوم چیست؟   د) رابطه (رعب و وحشت) بر پایه کدام شبکه معنایی است؟

قلمرو ادبی (۵ نمره)

۱۸- در بیت زیر آرایه های «ایهام و تشبیه» را مشخص کرده، توضیح دهید

« گفتم که بوی زلفت گمراه عالمم کرد   گفتا اگر بدانی هم اوت رهبر آید»

۱۹- در گزینه های زیر آرایه های « مجاز، جناس، سجع، حسن تعلیل و استعاره » را بیابید و توضیح دهید. یادآوری می شود که برای هر گزینه فقط یکی از پنج آرایه را مشخص کنید

الف) از روی نیکوش، حبس و چاه آمد و از خوی نیکوش تخت و گاه آمد

ب) هیزم درویشان خریدی به حیف و به دیگران فروختی به طرح

ج) ما را سر باغ و بوستان نیست

د) چو سرو از راستی برزد علم را   ندید اندر جهان تاراج غم را

ه) نرگس جادوی دلدارم مرا آمد به یاد

۲۰- در متن زیر تعداد آرایه های « تشبیه، و استعاره» را همراه با واژه های مربوطه بنویسید و توضیح دهید.

« دست روزگار همیشه بر سر ما کوبیده ولی زندگی جریان دارد. انسان به بودنش فکر می کند و از طناب عمر خود بالا می رود تا شاید چون کوهنوردی به موفقیت برسد»

۲۱- از بین واژه های زیر کدام واژه ها را می توان به صورت آرایه ایهام به کار گرفت؟

(بو، دور از تو ، مقابله، دوش، شانه، دست، قصه، خواست، وفا، یوسف، حافظ)

۲۲) اضافه های تشبیهی و اضافه های استعاری را در ترکیب های زیر مشخص کنید. با دلیل

آسمان سینه- آفتاب فتح - نور عشق- آتش عشق- رود خلق- موج کشور- خواب علف - مژده گل

۲۳- آرایه های « اغراق، حس آمیزی، کنایه ، تضمین ، متناقض نما و مراعات نظیر » را در مثال های زیر مشخص کنید.

الف) در همه درس ها بیست می گرفت؛ مگر درس ریاضی که کمیتش لنگ بود

ب) بوی بهبود ز اوضاع جهان می شنوم   ج) چمنزار در شبم غرق شده بود

د) زینهار از قرین بد زنهار   و قنار بنا عذاب النار

ه (هیچ گودالی چنین رفیع ندیده بودم) ابر و باد و مه و خورشید و فلک در کارند

۲۴- مفهوم کنایی عبارات زیر را بنویسید

بسمل کردن- قدم درکشیدن- سر به گریبان بردن- گلوگیر بودن- موی سر باز نکردن-رو نشان ندادن- عنان را گران کردن- با جام باده جفت بودن- کمان را به زه کردن- از درِ افسر بودن- خورد گاو نادان ز پهلوی خویش گرد برانگیختن- لنگ بودن کمیت- باب دندان بودن- یک پر از کرکس کردن

۲۵- نام پدیدآورندگان آثار زیر را بنویسید..

اسرارالتوحید- تفسیر سوره یوسف- ارزبایی شتابزده- اتاق آبی -سه پرسش- مائده های زمینی و مائده های تازه سمفونی پنجم جنوب- جوامع الحکایات- داستان خسرو- اخلاق محسنی- من زنده ام- اسرارالتوحید- سیاست نامه- گوشواره عرش- دیوار- قابوس نامه- کلیله و دمنه-

۲۶- ابیات زیر را کامل کنید . (۱)

الف) ..... بی خویشتنم کردی بوی گل و ریحان ها

ب) چو هنگامه آزمون تازه شد .....

۲۷- با توجه ب بیت زیر کدام گزینه غلط است؟ پیدا کنید و دلیل غلط بودنش را توضیح دهید.

« هم مرگ بر جهان شما نیز بگذرد هم رونق زمان شما نیز بگذرد»

الف: می تواند بیت اول قصیده یا غزل باشد (ب) جهان و زمان واژه های قافیه اند

ج) واژه های « بگذرد» واژه های قافیه هستند (د) آرایه تکرار و واج آرایی دارد

قلمرو فکری (۸ نمره)

۲۸- معنی و مفهوم عبارات و ابیات زیر را بنویسید.

الف) گرت هواست که معشوق نگسلد پیوند نگاه دار سر رشته تا نگه دارد

ب) در بدایت بند و چاه بود و در نهایت تخت و گاه. پس چون در او این چندین اندوه و طرب بود، در نهاد خود شفقت و عجب بود

ج) تا چون بر رقعۀ من اطلاع یابد، قیاس کند که مرا اهلیت چیست، تا چون به خدمت او حاضرشوم، خجالت نبرم. در حال، سی دینار فرستاد که این را به بهای تن جامه بدهید

د) زنگ نقاشی، دلخواه و روان بود. خشکی نداشت. به جد گرفته نمی شد. خنده در آن روا بود. معلم دور نبود. صورتک به رو نداشت. «صاد» معلم ما بود؛ آدمی افتاده و صاف.

ه). محل هنوز بیابان بود و خانه ها درست از سینۀ خاک درآمده بودند و در چنان بیغوله ای آشنایی غنیمتی بود، آن هم با نیما

و) ای مفتخر به طالع مسعود خویشتن   تأثیر اختران شما نیز بگذرد

ز) و عزمتم ضامن دوام جهان شد/ که جهان با دروغ می پاشد/ و خون تو امضای راستی است/ تو تنها تر از شجاعت / در گوشۀ روشن وجدان تاریخ ایستاده ای/

ح) تدبیر برادران بر خلاف تقدیر رحمان آمد. ملک تعالی او را دولت بر دولت زیادت کرد و مملکت و نبوت زیادت بر زیادت کرد. تا عالمیان بدانند که هرگز کید کایدان با خواست خداوند غیب دان برابر نیاید

ط) تا چون بر رقعۀ من اطلاع یابد قیاس کند که مرا اهلیت چیست؟

ی) خلف صدق نیاکان هنرور خود بود و نمایش نیم رخ زندگان رازی در بر داشت و از سر نیازی بود.

ک) همه تیغ و ساعد ز خون بود لعل   خروشان دل خاک در زیر نعل

نماند ایچ با روی خورشید رنگ   به جوش آمده خاک بر کوه و سنگ

ل) خروشید کای مرد رزم آزمای   هموردت آمد مشو با ز جای

مرا مادرم نام مرگ تو کرد   زمانه مرا پتک ترگ تو کرد

م) که رهام را جام باده ست جفت

ن) سپهبد، عنان، اژدها را سپرد   به خشم از جهان روشنایی ببرد

س) عنان را بیچید گرد آفرید سمند سرافراز بر دژ کشید

ع) ریش برمی کند و می گفت ای دریغ کآفتاب نعمتم شد زیر میغ

ف) هر دو نی خوردند از یک آبخور این یکی خالی و آن پر از شکر

ض) ای که ردای حسین را بر دوش/ و خورشید کربلا را در بر داری/ ای سرخ گل که فداکاری پیشه کردی

۲۹- مفهوم کنایی و نهایی هر متن زیر چیست؟ بنویسید

۱- هرچه بر او تنگ گرفتند، کمر بند خود را تنگ تر بست تا دست آخر با حقارت زندگی همام اُخت شد

۲- پیرمرد چشم ما بود

۳- دوران روزگار به ما بگذرد بسی گاهی شود بهار، دگر گه خزان شود

۴- موی سر باز نکرده بودیم ۵- پلاس پاره بر پشت بستن

۶- شوخ از خود باز کنیم ۷- جهان تیره شد پیش آن نامدار

۸- از کوزه همام برون تراود که در اوست ۹- کمان را به زه کرد و بگشاد بر

۱۰- سر سرکشان زیر سنگ آورد ۱۱- تجلی هستی است جان کندن من

۳۰- در هر گزینه زیر، نویسنده بر کدام ویژگی های اخلاقی تأکید می کند؟

الف) اثر غم و شادی پیش مردمان بر خود پیدا مکن

ب) دوران روزگار به ما بگذرد بسی گاهی شود بهار دگر گه خزان شود

ج) دریایم و نیست باکم از طوفان دریا همه عمر خوابش آشفته است

۳۱- در بیت زیر مقصور شاعر از «رمه»، «چوپان گرگ طبع» و «گرگی شبان» چیست؟

« ای تو رمه سپرده به چوپان گرگ طبع این گرگی شبان شما نیز بگذرد »

۳۲- بین دو گزینه در یکی از گروه ها، هیچ ارتباط معنایی وجود ندارد، آن را پیدا کنید و با دلیل بنویسید. ارتباط هر دو گزینه هر گروه را توضیح دهید.

گروه (۱) الف: تا نباشی آشنا زین پرده رمزی نشنوی گوش نامحرم نباشد جای پیغام سرش

ب) حدیث دوست نگویم مگر به حضرت دوست که آشنا سخن آشنا نگه دارد

گروه (۲) الف: و من یتوکل علی الله فهو حسبه

ب) چو گفتمش دلم را نگاه دار چه گفت؟ ز دست بنده چه خیزد خدا نگه دارد

گروه (۳) الف: کبوتری که دگر آشیان نخواهد دید قضا همی بردش تا به سوی دانه و دام

ب) هر آن که گردش گیتی به کین او برخاست به غیر مصلحتش رهبری کند ایام

گروه (۴) الف: غیبت نکرده ای که شوم طالب حضور پنهان نگشته ای که هویدا کنم تو را

ب) ناتانائیل، کاش هیچ انتظاری در وجودت حتی رنگ هوس به خود نگیرد

۳۳- مفهوم نهایی هر یک از گزینه های زیر را بنویسید

الف) یکی قطره باران ز ابری چکید خجل شد چو پهنای دریا بدید

ب) حاسبوا قبل ان تحاسبوا

ج) شرف المكان بالمکین

د) خلف صدق نیاکان خویش بود

د) سر گرگ باید هم اول برید

ه) چون بسی ابلیس آدم روی هست پس به هر دستی نشاید دست

و) ای که ردای حسین بر دوش داری/ و خورشید کربلا را در بر داری

ز) ای سرزمینی کز خاکت/ خوشه های گندم می روید/ و پیامبران بر می خیزند

ح) دفع مکاید دشمن ، تأخیر صواب نبیند

ی) به هنگام تماشای تو/ کلاه از سر کودک عقل می افتد

ک) کودکان در پی ما افتادند و سنگ می انداختند و بانگ می کردند

ل) گر ذوق نیست تو را کژطبع جانوری

م) کنون رود خلق است دریای جوشان

ن) همی گرد رزم اندر آمد به ابر

س) من گوش استماع ندارم، لمن تقول؟

ع) نبد مرغ را پیش تیرش گذر

ف) لاجرم سپر بینداخت و بگریخت

ض) بگذار گرد و خاک قدم هایت را برگیریم

متفاوت و اندیشه ور باشید